॥ ओ३म् ॥

मङ्गलमयी पृथिवी यत्र दैनन्दिनमिदम्

अथ पार्वणश्राद्धविधिः

पत्राणि १५ सं०

संकल्पः देहन्यास देवन्यास विष्णु पूजाः आधारमे

श्रीगणेशायनमः अथ पार्वणश्राद्धविधिः तत्र श्राद्धकर्तासोपग्रह श्राचम्य देवताभ्यः ।
पितृभ्यश्च महायोगिभ्यएवच नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमोनमः इति नत्वा
तुलसीदल तांबूल पुंगीफल कुशयवाक्षत गंधपुष्पाणि गृहीत्वा ब्राह्मणान् निमंत्र
येत् पित्रादित्रयमहामाता महादित्रय श्राद्धसंबंधिनांपुरुषाई वर्तस्कानांविश्वे
षांदेवानांस्थाने अर्थेकर्तव्ये श्राद्धे भवंतोमया निमंत्रिताः निमंत्रितास्मः श्रकोध
नै शौचपरैस्तातं ब्रह्मचारिभिः भवितव्यं भवद्भिश्च मयाच श्राद्धकर्मणि श्रप
सव्यम् पूगीफलादिकमादाय श्रमुकगोत्राणां श्रस्मित्पितृ पितामह प्रपितामह
हानां श्रमुकामुकशर्म्मणां वसुरुद्रादित्य स्वरूपाणां सपत्नीकानां स्थाने ।

तत्रोत्तरे धूपदीपौ तत्संकल्पविश्वेदेवाः। अन्यत्र पार्वणेपूर्ववद्वर्तस्वसंकल्पः।

पार्व २

ब

निजा नगहीत

देवान् ३

देवेभ्यः कीः

२

तीर्थे

वैश्वदेवः

अथकर्तव्येश्राद्धेभवंतोमया निमंत्रिताः निमंत्रितास्मः पुनः पूर्णफलादिकमादाय अमुक गोत्राणां अस्मत्पितामह प्रपितामह वृद्धप्रपितामहानां अमुकामुक शर्मणां वसुरुद्रादित्य स्वरूपाणांसपत्नीकानांस्थाने अथकर्तव्ये श्राद्धेभवंतो मया निमंत्रिताः निमंत्रिताः निमंत्रितास्म। अक्रोधनैरिनिपठेत सत्यं वैश्वदैविकब्राह्मणाः आगतवः सुस्वागत पादप्रक्षालनं नमोऽस्त्वनंतायेति विप्रपादोदकान्किंनायावतिष्ठति मेदिनी नावन्युष्कर पात्रेषु पिबंति पितरो जलं इतिपठित्वा अथपादार्घः साक्षत गंधपुष्प यवजल पूर्ण अर्घपात्र मादाय पित्रादित्रय मातामह्रादित्रय श्राद्ध संबंधिनः पुरुरवाई वसंज्ञकाः विश्वेदेवाः एषपादार्घोविश्वेदेवाः प्रीयंतां वोनमः नतसहस्वधीर्षेति मंत्रे।

१ एतद्धः पाद्यं पादावनेजनं पादप्रक्षालनं एजलोर्घः इदमत्रचंदनंचपुष्पम्

णगंधपुष्पाक्षतादिभिः पूजयेत् समस्तसंपत्समवाप्तिहेतवः समान्येनायत्फलंधूमके
तवः अपारसंसारसमुद्रसेतवः पुनंतुमांब्राह्मणपादरेणवः विघ्नौघदर्शनात्क्षिप्रंक्षीयंतेप
राभवः दर्शनान्मंगलावाप्तिरर्चनादच्युतंपदं इतिस्तुत्वाभ्यर्णमेत पितृब्राह्मणाः आगंत
वः सुस्वागतं अपसव्यं पादप्रक्षालनं यत्फलंकपिलादाने इतिपठित्वा साक्षतगंधपुष्प
कुशतिलजलपूर्णं अर्घपात्रमादाय पादार्घपात्रं करणं अमुकगोत्रा अस्मत्पितृपितामह
प्रपितामहाः अमुकामुकशर्माणः वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः सपत्नीकाः एषपादार्घस्तेधाविभज्य
युष्मभ्यंस्वधा अमुकगोत्रा अस्मन्मातामहप्रमातामह वृद्धप्रमातामहाः अमुकामुकशर्माणः
वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः सपत्नीकाएषपादार्घस्तेधाविभज्ययुष्मभ्यंस्वधा सव्येनावसव्यंभूय

एतद्धपाद्यं०

अतिथ्यवधिस्मयेरतत्ते
पादं पा० पुनःक्रमोप
स्पादप्रक्षोल

एतद्धपाद्यं०
प्रक्षालनं
ग्रहः

~~[illegible]~~ देवब्राह्मणाइदमासनमास्यतां
आस्ये अपसव्यं?

नतः सहस्वशीर्षेतिपूजनंपूर्ववत् स्तुत्वाप्रणमेत् सव्यम् पितृब्राह्मणा इदमासनमास्यतां
आस्येएवंमातामहब्राह्मणाः इदमासनं आस्यतां आस्ये सव्यं ततः कर्म्मपात्रस्थापनं कर्म्मपा
त्रस्यासनम् आसनेपात्रंपात्रेकुशपवित्रकरणं पवित्रस्थोवैष्णव्यौसवितुर्वः प्रसवःइत्यनामयाङ्गु
ष्ठपवित्रेणसूर्य्यस्यरश्मिभिः इत्यनेनमंत्रेणशन्नोदेवीरितिजलम् शन्नोदेविरभिष्टयआपोभवंतु
पीतयेशंयोरभिस्रवंतुनः यद्वोसिययवयास्मद्वेषोयवयारातीरितियवान् यद्वोसिययवयास्मद्वे
षोयवयारातीर्दिवेत्वान्तरिक्षायत्वापृथिव्यैत्वाभुव्यंताल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसीति
लोसीतितिलंतिलोसिसोमदेवत्योगोसवोदेवानिर्म्मितः प्रत्नमद्भिः पक्तः स्वधयापितृल्लोकां ५
त्रीणाहिनः स्वाहागंधपुष्पंच नूस्त्रींकर्म्मपात्रंसम्पन्नंसुसंपन्नंसम्पूर्णंसुसम्पूर्णमस्तुभाणापाम

पुंडरीकाक्षस्मरणं कृतांजलेः समव्याधदशार्णेषु मृगाः कालिंजरेगिरौ चक्रवाकाः शरद्वीपे
साश्वरास्तिमानसे तोपिजाताः कुरुक्षेत्रे ब्राह्मणावेदपारगाः प्रस्थितादीर्घमध्वानंयूयंकिमवसी
दथ अपतव्यं पंचक्रोशंगयाक्षेत्रंक्रोशमेकंगयाशिरः यत्रयत्रस्मरिष्यामिपितृणां दत्तमक्षयम्
श्राद्धारंभेगयांध्यात्वाध्यात्वादेवंगदाधरं स्नात्वेतृन्संध्यात्वातनः श्राद्धंसमारभेत् अथ
दिव्यंधनं तिलान्वित मोदकमादाय अग्निष्वाताः पितृगणाः प्राचींरक्षंतुमेदिशं पूर्वंतथावैद
वदः पांतुयाम्यांयेपितरः स्थिताः दक्षप्रतीचीमाज्यपास्तुहृदाचिमपिसोमपाः उदक्ष्वधैवार्य
मारक्षेत्काव्यवाडनलोपधः अरक्षोभूतपिशाचेभ्यस्तथैवासुरदूषकः सर्वतश्चाधिपस्तेषांयमो
रक्षांकरोतुमे तिलाश्चरक्षंस्वसुतान्दर्भारक्षंतुराक्षसान् पंक्तिवैश्वेत्रयोरक्षेदतोयिस्सर्वरक्षकः

इदंश्राद्धंसुरक्षितमस्तु ॐनिहनिसर्वंयदमेध्य० सर्व्वैनीवीतुनिष्प्रव्य अपस[illegible]यज्ञियम्
त्वंवनेभ्यः इतिमंत्रेणदक्षिणकटिप्रदेशेनीवीबंधनम् त्वंवनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वंनृणांनृपतेजाय
नेशुचिरिति सव्यंतनः मनिस्त्राकरणं कर्मपात्रजलमादाय अद्येत्यादिमासपक्षायुल्लेख्य
अमुकगोत्रोऽमुकशर्म्माहंपितरः पितरः प्रधानदेवता विश्वेदेवा अंगदेवताः ततोऽपसव्यंअमु
कगोत्राणांअस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां अमुकाअमुकशर्म्मणां अस्मन्मातामह प्रमातामह
महवृद्धप्रमातामहानां अमुकामुकशर्म्मणांवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणांसपत्नीकानांविश्वेदेवपूर्वकं
पार्वणश्राद्धमहंकरिष्येतैकुरुष्वइतिप्रतिवचनं ततोदृष्टिनिपातदोषात्पाकादीनांपवित्रतास्तु इति
पाकपरोक्षणं सव्यंकृशासनदानम् पित्रादित्रयमातामहादित्रय श्राद्धसंबंधिनां पुरुरवाईवसं
वक्तानांविश्वेषांदेवानांइदंकुशमासनंविश्वेदेवाः प्रीयंतांनमः इतिविश्वदैविकासनदानम्
देवाकोजपाक० सुवासनंदत्तप्रक्षालनंउपग्रहविकरार्घानुकृमानादपद

पार्व० ७ देवतीर्थ पित्र्य० त्रिर्दर्भः गयादैव यज्ञराध तत्र० गयां पित्र० अपवि यदेवा०

सव्यं (ए) अपस० ७ • नेकुशाः

=द्वितीयो विश्वेदेवाः॥

दक्षिणभागेभागयुंकुशद्वयं निदध्यात् स्वासनमस्तु इतिप्रतिवचन एवमुत्तरत्रापि॥ अप
र्यं॥ अमुगोत्राणां॥ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां॥ अमुकामुकशर्म्माणांवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणांस
पत्नीकानां॥ अमुकगोत्राणां॥ अस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां॥ अमुकामुकशर्म्मणांवसुरुद्रादित्यस्व
रूपाणांसपत्नीकानां इदमासनं कौशंषोदाविभन्ययुष्मभ्यंचधेतिपित्र्यवाल्लणवामभागेद्विगुणमु
न्कुशत्रयमासनार्थंनिदध्यात् स्वासनमास्त्विति प्रतिवचनं सव्यं॥ आवाहनं सयवकुशजलं
गृहीत्वा ओंपित्रादित्रयमातामहादित्रयश्राद्धसंबंधिनः पुरुरवार्द्रवसंज्ञकान् विश्वानदेवान्श्रा
वाहयिष्ये॥ आवाहयओंविश्वेदेवासः॥ आगतागिरिनामः इदमर्घ्यंदत्तम्॥ एवंवर्हिर्निषीदत इतिप
ठित्वा प्रादक्षिण्येनयवान्किर्य्य एतन्मंत्रंपठेत्॥ विश्वेदेवाः॥ शृणुतेमंहवंमेये॥ अंतरिक्षेयेवनि

विष्णये अग्निजिह्वाः उतवायवश्चा आसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयध्वम् आगच्छंतुमहाभागाविश्वेदेवामहाबलाः येयचाविहिताः श्राद्धेसावधानाभवंतुमे इतिअक्षन्नमीमदंत तिलद्विगुणभुग्न कुशत्रयमादाय अमुकगोत्रान् अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहान् अमुकामुकशर्म्मणः वसुरुद्रादित्यस्वरूपान्सपत्नीकान्पितॄन्आवाहयिष्ये ॐआवाहयिष्ये ॐआवाहय ॐअंतरुच्चानिधीमसंतः सामिधीमहिउशन्तुशतऽआवहपितॄन्हविषे अत्तवे इत्युक्त्वावामावर्तेनतिलान्विकीर्यमंत्रं पठेत् ॐअपहताअसुरारक्षाꣳसिवेदिषदःअयतुनःपितरःसोमासोग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः अस्मिन्यज्ञेस्वधयामदंतोधिब्रुवन्तेवत्वस्मान् अमुकगोत्रान् अस्मन्माता मह प्रपितामह वृद्धप्रपितामहान् अमुकामुकशर्मणः वसुरुद्रादित्यस्वरूपान् सपत्नीकान्अरु

भयाम २

बह्वयेऽोंआवाहय उशंतस्त्वेतिमंत्रंपठेत् पितृन् इतिस्थानेमातामहादीनितिऊह्यंयमर्थामने
त्यः पूर्वापितरोमातृपक्षजाः आश्वित्यपितृकार्येषुसावधानाभवंतुते इतिपठेत् सव्य हस्तार्घदा
नंअगयोर्ह्येकुशेनिधायतदुपरिदे अर्घपात्रंनिधाय तयोर्द्वेपवित्रेनिधाय अन्नोदेवीरिति
जलंयवोसीतियवान् गंधपुष्पंचनूस्रीपतिय: देवार्घपात्रंसंपन्नंसुसंपन्नमस्तु हस्ताभ्यांपात्रयमं
पात्रंसमुद्धृत्य वामहस्तेकृत्वा आदित्या आपः पयसासंबभूवुर्य्यो अंतरिक्षा उत्पार्थवीर्यादि
यवर्णयाद्भियात्तान आपः शिवास्तयस्योनासुहवाभवंतु इतिसंपूज्य वासणहस्तोपरिपवि
त्रेनिधाय अर्घपात्रंपुनरद्भिरभ्युक्ष्य ओंपित्रादित्रयमातामहादित्रयश्राद्धसंबंधिनोविश्वेदेवा
एषहस्तार्घोविश्वेदेवाः पीयंतांवोनमः एवंद्वितीयमपि ततोदेवार्घपात्रद्वयं देवासनदक्षिण

देवपात्रयो
अर्घाचनविध

पार्व. १२ महार्घपात्रोपरिधृत्वा एवमाता महार्घपात्राणि संगृह्यत्रवज्जलंपात्रांतरेनिधाय भुंजतां लोकाः पित्रिषदनाः पितृषदनमसि क्षत्रियाणांपार्श्वंभूमिरुदकेनाप्युक्ष्यपितृषदनमसीतिनव दक्षिणाग्रान् दर्भान्निधाय पितृभ्यः स्थानमसीतिपात्राण्युल्लिख्य तदुपरिदक्षिणाग्र त्रिलवेऽर्घ० निलकुशत्रयंनिदधात् सव्यं पात्रांतरस्थोदकेनमद्भिः अभिषेकोविधेयः आपःशिवाः शिवतमाः शांताः शांततमास्तास्ते क्षीणंतुभेषजमिति तत्तोमंत्रेण वैश्वदैविकवास्त्र णपूजनंगंधद्वारामितिचंदनंपुष्पधूपदीपयज्ञोपवीतवस्त्रसूत्रादिकन्दत्वा संकल्पं धघादत्तेऽर्घ० कुर्यात् पित्रादित्रयमातामहादित्रयश्राद्धसंबंधिनः पुरुरवाईवसंस्काः विश्वेदेवाः ण १२ नानिगंधपुष्पधूपदीपवासांसियुष्मभ्यंस्वाहानमः वैश्वदैविकवास्त्रणाः अर्घदानार्चनवि

पार्श्वेविष्वेभ्योदेवेभ्यः स्थानमसीति उत्तानमेवस्थापयेत् अपसव्यं पितृब्राह्मणाश्रत
दक्षिणायपदकृशानाध्यायः तदुपरिपात्राणि निधायतेषु प्रत्येकंद्विगुणाभुग्नानिन्त्री
णिपवित्राण्याधाय अन्योदवीरितिजलं निलोसीतिनिलान् गंधपुष्पंचनूक्षीनेधा
य पितृपात्राणिपरिपूर्णानिसंतु हस्ताभ्यां प्रथमं पवित्रमुद्धृत्य यादिव्या इतिपठित्वासंप्र
ज्य ब्राह्मणहस्तोपरिपात्रस्थान् दर्भान् निधायपात्रंपुनरद्भिरभ्युक्ष्य अमुकगोत्र अस्मित्पि
तः अमुकशर्म्मन् वसुस्वरूपएषते हस्तार्घः स्वधा अर्घंपुन प्रत्यर्घमस्तु एवमेवपिता
महादिभ्योदद्यात् ततः अपितामहार्घपात्रास्थितपवित्राणि पितामहार्घ पात्रे क्षिप्त्वा ।
तानिचसर्वाणिपित्रर्घपात्रेक्षिप्त्वापित्रर्घपात्रं पितामहार्घपात्रोपरिनदुभयंअपिता

११

एकपात्रंसजलंद्वयोरंतरालेनिधाय सव्यं एकस्मिन्पात्रे घृतान्न मन्नमादाय ओं ब्राह्म
णाः अग्नौकरणं करिष्ये ओंकुरुष्व. अपसव्यं पितृ ब्राह्मणाः अग्नौ करणंक
रिष्ये ओंकुरुष्वजलाभ्युक्षिते पितृब्राह्मणदक्षिणे पाणौ ओं अग्नये कव्यवाहना
यस्वाहा इदमग्नये कव्यवाहनायनमम सोमाय पितृमतेस्वाहा इदंसोमायपि
तृमते नमम तत्र अग्नौ करणयोग्यमन्नं पितृपात्रे षुपरि विष्ये पिंडविकारार्थ
मवशेषयेत ततो अन्नाग्रभागमादाय भूस्वामिं पितृभ्योनमः इदंभूस्वामिं पितृ
भ्योनममयत्र कुत्रभूमौ दक्षत सव्यं वैश्वदेविकब्राह्मण पात्रेषुपितृ ब्राह्मण पात्रे
षुच अन्नवेक्षणं द्रव्यादिना पात्रांतरेणवा नतुकेवलहस्तेन विधाय पुनर्म्म

धे परिपूर्णे परिपूर्णा नास्तु अपसव्यं पित्रादिब्राह्मणपूजनं गंधद्वारेतिमंत्रेण चंदनपुष्प धूपदीपयज्ञोपवीत वस्त्रादिकं दत्वा संकल्पं कुर्यात् अमुकगोत्राः अस्मत्पित्र पितामह प्रपितामहाः अमुकासुक शर्म्माणः वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः सपत्नीकाः एता निगंधपुष्प धूपदीपयज्ञोपवीत वासां सिषेदा विभज्य युष्मभ्यं स्वधानमः पित्र ब्राह्मणाः मातामह ब्राह्मणा अर्घदानार्चनविधेः परिपूर्णे परिपूर्णा नास्तु सव्यं आचमनं भोजनपात्रस्थापनम् । यथाचक्रायुधोविष्णु स्त्रैलोक्यपरिरक्षति एवंमंडल मस्मेनन्तर्ब भूतानिरक्षतु इतिमंत्रेण चतुःकोणं दक्षिणावर्तमंडलं कृत्वात दुपरिपात्र द्वयं संस्थाप्य जलंच निधाय एकपात्र स्थजलंद्वयोरंतरालेनिधाय ।

विश्वेदेवं धादि अपसव्यं १३ अस्म आद्य स्यार्चनवि धेःपरिपूर्ण ता स्तुसव्यं

१-स्तत्वात्तस्तेन परिषिंचामि यथा न्यिकीर्षा
ओं २

पर्व १५

धुर्घनभूर्करादिकन्दत्वाउभाभ्यांपाणिभ्यांपात्रंस्पृष्ट्वा ओंपृथिवीतेपात्रंद्यौरपिधानं ब्राह्मणामुरवेभ्रामृते भ्रमृतंजुहोमिस्वाहा इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानि दधेपदम् । समूढमस्यपांसुरे विष्णोहव्यंरक्ष इदमन्नं इमाआपः इदमाज्यम् इदमैक्ष णात्सर्वहविः वामहस्तेन संकल्पं कुर्यात् ओंपित्रादित्रय माता महादित्रय आद्य संबंधिनः पुरुरवाईव संज्ञका विश्वेदेवा एतद्वो घृताद्युपस्करं सहितं पात्रेउप नीतं उपनेष्यमाणंच ब्राह्मण भोजन तृप्तिपर्यंतं विश्वेदेवाः प्रीयंतां वोनमः इदन्मा० अज पतिदैवत० स्तत्वात्त० तिलाविकीर्ष

अपसव्यम् पित्रब्राह्मणभोजनपात्राणि पाणिभ्यां उत्तानाभ्यांस्पृष्ट्वा पृथिवी नेपात्रम् द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्यमुरवे भ्रमृते भ्रमृतंजुहोमिस्वधा इदं ब्रि ।

यो० द्वितीये० १५

जयाद्यष्टकपूजनमलोत्पमुकीने
सजलाक्षतनैवेद्यकअगल धरियो ॥२

सुर्वेचक्रमेत्रेधानिदधेपदं समूढमस्यपाछं सुरेविश्वोकव्यथंरक्ष इदमन्नं इमा आपः
इदमाज्यं इदमेक्षवं इदंहवि एतत्सर्वं कविः वामहस्तेनपात्रमत्यजन् अप्रदक्षिणं
निलान्विकीर्य संकल्पंकुर्यात् अमुकगोत्राः अस्मात्पितृ वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः स
पत्नीकाः अमुकगोत्राः अस्मन्मातामहः वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः सपत्नीकाः एतद्दो
न्त्रंघृताद्युपस्करसहितंपात्रे उपनीतं उपनेष्यमाणं च ब्राह्मणभोजनात्पूर्वं तत्र
पीठाभिमंत्रयेयुष्मभ्यंस्वधानमम सव्यम् बैश्वदैविक ब्राह्मण इदंवः आपोशना
र्थंजलं अमृतंजुषध्वं अमृतंजुषस्वयथा सुखेनभुंजीयाः अपसव्यम् पितृब्राह्म
ण मातामह ब्राह्मण इदंव आपोशनार्थंजलं अमृतंजुषध्वम् अमृतजुषस्व यथा।

अतिथिरूपेणविष्णवे नैवेद्यंतेत्याह। हव्यंदेवानां कव्यंपितॄणां हव्यकव्ययो
र्यत्रसंबंधस्तत्र
पूर्वमत्र॥

सुखेनभुंजीथाः सत्यम् कृतांजलिर्भूत्वा ईशानबिल्वुकमलासनकार्तिकेय वन्हिवया
कंजनीशगणेश्वराणाम् कौंचामरेंद्रकलशोद्भवकाश्यपानां पादान्नमामि सनतंपित्
मुक्तिहेतोः १ ततोगायत्रीं त्रिर्जपेत् पितृमंत्रान्पुरुषसूक्तादीन्यन्यानिच पवित्राणि
जपेत् यदात्वतिथिः समुत्थितस्तदानमपिसंपूज्य श्रौद्धीयं द्विजेषु उपवेशयेत्
येत्वतिथिं कल्पयित्वा भोजयंतीति हेमाद्रिः द्विजांस्तन्नाविज्ञाय अपसव्यं
विकरानदानम् असंस्कृतप्रमीतानांत्यागिनांकुलयोषितम् उच्छिष्टभागधेया
नांदर्भेष्वविकरासनम् इतिमंत्रेण पितृब्राह्मणात्परतोभूमिमद्भिरभ्युक्ष्यतत्रदक्षिणा
ग्नौकृष्णानिधाय तदुपरिस्थतिलघृतप्लुतमन्नमादाय ओंअग्निदग्धाश्चयेजीवाये

अनग्निदग्धाश्चेति तन्नेतिमिः पत्नीमं

यदग्धाः कुलेमम। भूमौदत्तेन तृप्यंतु तृप्तायांतुपरांगतिं इतितदन्नं पित्तृतीर्थेनविकीर्य तदुपरितिलोदकंनिषिच्य कुशान्यागं कुर्य्यात् इत्यौपासनं प्रक्षाल्य सव्यम् आचमनं विधाय अन्यपवित्राणिधृत्वा ओंपुंडरीकाक्षः पुनात्वितिविष्णुस्मरेत् ओंबैश्वदैविकब्राह्मणाइदंवः चुलकादिदानमितिसहाज्जलदत्वा ततोऽपसव्यम् पित्रब्राह्मणाः इदंवः चुलकदानं सहाज्जलंदत्वा ततोऽपसव्यम् मातामह ब्राह्मणाइदंवः चुलकदानमितिसहाज्जलन्दत्वा सव्यंपूर्ववत् गायत्रीं विर्जापित्वा मधुवाताः ऋतायतेमधुक्षरंतिसिन्धवः माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः १ मधुर्नक्त मुतोषधोसोमधुमत्यार्थिवछं रजः मधुद्यौरस्तुनः पितामधुमान्नोवनस्पतिर्म्मधुमां अस्तुसूर्य्यः १८

नाद्दीर्घायो भवन्तुनः वैश्वदेवेकब्राह्मणाः तृप्तास्थः तृप्तास्मः शेषमन्नं किं क्रियतां इ
ष्टैस्सह भुज्यताम् ततः पितृद्विजाग्रतः पिंडनार्थम् अयोध्यामथुरामाया काशी
कांची अवंतिका पुरीद्वारावतीत्येया सप्तैतामोक्ष दायिकाः इतिमंत्रेण स्थानमङ्गि
रभ्युक्ष्य सव्यहस्त धृतोपरिमार्गेण दक्षिणहस्त धृतमूलेन कुशेन यं अपहता
असुरक्षाथं सिद्वेदिषदः इतिमंत्रेण प्रादेशमात्रां दक्षिणाग्रां स्वधामुल्लिख्य
तत्पवित्रस्तथैवद्वितीयामापेक्षत्वा पवित्रं ऐशान्यां क्षिपेत् उदकस्पर्शनम्ततो
ये रूपाणि प्रतिमुंचमानाः असुराः सन्ताः स्वधयाचरन्ति परापुरो निपुरायेभर
न्त्यग्निष्टं लोकात्प्रणुदात्यस्मात् इतिज्वलदंगारं वामावर्तेनभ्रामयित्वा ॥ १८

रेखातो दक्षिणतो निदध्यात् उदकस्पर्शनम् ततोवामंजान्वाच्य प्रथमरेखायांपित्र
पार्व २० पिंडार्थमास्तीर्ण दर्भेषुस्थानेषु तिलोदकमादाय अमुकः गोत्र अस्मत्पितः अ
मुकशर्म्मन वसुस्वरूप सपत्नीकपिंडस्थाने अवनेनिक्ष्च एवपितामहादिपञ्च
भ्यो अवनेजनन्दत्वान् ततउपमूलल्लूनकुशास्तरणं ततोस्तीर्यास्तिलयुतान्
षट्पिंडान निर्माय वामहस्तेनमोदकयुतंतिलोदकं पात्रमादाय दक्षिण हस्तेन
पिंडमुद्धृत्य ओंअमुकगोत्रास्मत्पितः अमुकशर्म्मनः वसुस्वरूप सपत्नीक
एतन्नेऽवर्ति. एषतेपिंडःस्वधा प्रथमावने जनस्थाने पिंडानिधाय इयंभूमिर्गयाइदमुदकं २०
फल्गुतीर्थस्य पुष्करादिचमनं गयायांगयाशिरस्तीतिमोदकंपिंडोपरि निधाय ति

ओम् अस्मत्पितृभ्यः । मातः एतत्ते ऽन्नं स्वधा इति प्रत्यवनेत् ॥ ४

पर्व २१

लोदकं निषिंचेत् इदमस्मत्पित्रे नमः एवं पितामह प्रपितामहयोरपि तदवने जनस्थाने पिंडं दद्यात् एवं तत्पूर्वतो द्वितीयरेखायां तत्तदवने जनस्थाने मातामह वृद्ध प्रमाता महानामपि पिंडान्दद्यात् ततो मूल पुरुषेभ्यो नमः मूलमाता महेभ्यो नमः । इतिदत्वा उपलेप भागभुजस्तृप्यंतु इतिकरप्रक्षणम् आस्तरणदर्भमूलेकुर्या त् ततः हस्तौप्रक्षाल्य तत्रैनाचम्य हरिस्मृत्वा अपसव्यम् भूत्वानतः कृतांजलि रक्षतान्गृहीत्वा अत्रपितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायध्वम् इतिपठित्वा॥ वामावर्तेन उदङ्मुखो भूत्वा प्रीतमनाः स्वास्तं नियम्य तथैवपरावृत्य पितृन्ध्या यन उँग्नमीमदंत पितरो यथाभागमावृषायिषत इतिजप्त्वा अक्षतान्पिंडोपरि दद्यात् ॥

प्रतिपद्यते

२१

पुनः तिलोदकपात्रमादाय। अमुकगोत्र अस्मत्पितः अमुकशर्म्मन् वसुस्वरूपपिंडे
मन्यवनेनिक्ष्व इतिपिंडोपरि तिलोदकं दद्यात् एवं पितामहादिपंचभ्यो दद्यात् पूर्व
वद्धनीवीवितस्य षडंजालेकरणं नमोवः पितरोरसायनमोवः पितरः शोषायनमो
वः पितरोजीवायनमोवः पितरः स्वधायैनमोवः पितरोघोरायनमोवः पितरोमन्यवे
नमोवः पितरः पितरोनमोवोगृहान्नः पितरोदत्तसतोवः पितरोघोरायनमोवः पितरो
मन्यवेनमोवः पितरः पितरोनमोवोगृहान्नः पितरोदत्तंसतोवः पितरोदष्मैएतद्वः
पितरोवास आधत्त षड्ढात्वा नमस्कृत्य पिंडोपरि अक्षतान् निक्षिपेत् एतद्वःपित २२
रोवास आधत्त इतिपिंडावृत्याचिगणसचन्दद्यात् देवताभ्यः इतिनिर्ज्जयेत् अपसव्यम्

यद्वै १ सत्यम् १

४ पिंडानामर्चननिषेधः पतिपूर्तानाम्तु एकैः पिंडदानेन
क्षमातत्पितृकाणां श्राद्धं भवतु सपत्नीकपिंडदानेन

ततः पिंडार्चापित्रेनम इतिगंधादिकान्दद्यात् एवंपितामहायप्रपितामहायनमः इतिगंध
पुष्पधूपदीपनैवेद्यतांबूलपुंगीफलयज्ञोपवीतवासांसिपितृपूर्वकंचतुर्थ्यंतेनोच्चार्यद
द्यात संकल्पंकुर्यात् अमुकगोत्राः अस्मात्पितृ अस्मन्मातामह० वसुरुद्रादित्यस्वरूपा
सपत्नीकाः पिंडसंबंधियथाज्ञतमर्चनंषोढाविभज्ययुष्मभ्यंनमः ततःसत्येनपिंडाग्रभ्
मिसेचनं सुगोक्षितमस्तु शिवाआपः सन्तु सौमनस्यमस्तु पुष्पअक्षतंचारिष्टंचास्तु इ
तिअक्षतान एवंपितृब्राह्मणानांदेवब्राह्मणानां पुष्पाक्षतादिदानं अस्मत्कुलेदीर्घमा
युरस्तु शांतिरस्तु पुष्टिरस्तु वृद्धिरस्तु यज्ञोयज्ञदस्तु यत्पापं तन्मयिमास्तु इतिभूमौनिक्षिप्य
द्विपदचतुष्पदेभ्यः शांतिरस्तुश्रीभवतु आस्तेतिप्रतिवचनं अथक्षय्योदकदानं ततोहस्ते

यातातिः
सातातिः
रक्षतु
नैवेद्यंचः

आचम्य

इदंसर्वकर्मपितृभूयं
कृतंकरिष्ये २३

जलमादाय विश्वेषांदेवानांयदत्तंतदक्षय्यमस्तु अक्षय्यं इतिदैविकाद्विजपाणौजलंक्षिपेत् अपसव्यम् हस्तेनतिलोदकमादाय अमुकगोत्रस्य अस्मत्पितुः अमुकशर्म्मणः बसुस्वरूप स्यातत्सर्वंयदत्तंतदक्षय्यमस्तु अक्षय्यं इतिद्विजपाणौजलंक्षिपेत् एवंमातामहादीनां एथक्एथक्दद्यात् अघोरापितरः २ सत्यंपाञ्जुखः गोत्रंनोवर्द्धतां दातारोनोभिवर्द्धतांवेदाश्च वर्द्धतां २ संततिर्वर्द्धतां २ अद्याचनोमाव्यगमन्मागा इहदेयंचनोस्तुअक्षय्यं २ अन्नंचनोबहुभवेत्अतिथींश्चलभेमहिलमध्वंयाचितारश्चनः सन्तु २ मायाचिष्म कंचन मायाचेयाएनाः सन्त्याशिषः सांत्विनेकृतंचंदनतिलकोद्विजैर्दत्त्वमक्षत पुष्पंशिरसिन्यसेत् अपसव्य स्वधावर्त्तनंन्युब्जपात्रेपात्रोपरिस्थितान् कुशान्पिंडानांपश्चिमतोदक्षिणाग्निधाय तिलोदक

कमादाय स्वधां वाचयिष्ये इतिपृष्ट्वा वाच्यतां स्वधेतिब्रूयुः प्रत्युक्ते अमुकगोत्रायास्मत्पि
त्रे अमुकशर्म्मणे वसुस्वरूपायस्वधोच्यतामक्षय्यस्वधा एवंपितामहादीनां स्वधाइत्युच्य
मानेस्वधोवाचनायकुशोपरि निलोदकधारान्दद्यात् नत्वमंत्रं ऊर्ज्जंवहन्तीरमृतं घृतम्पयः
कीलालंपरिस्रुतम् स्वधास्थनर्पयतमे पितॄन् ततःसव्येन बैभ्व दैविकपात्रसं
चालनम् ततोऽपसव्यम् न्युब्जपात्रंउत्तानंकुर्यात् पितरः स्वर्गेस्वस्थानवासीनः
संतुनत्रयमंपितृभ्योदक्षिणान्दद्यात् निलोदकमादाय अमुकगोत्रेभ्यः अस्मत्पि
तृपितामहप्रपितामहेभ्यः अमुकामुकशर्म्मभ्यः वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यः सपत्नीकेभ्य २५
अमुकम्पत्रेभ्यः अस्मन्मातामहादिभ्यः कृतैतन्त्यार्वणश्राद्धसांगतासिद्धयेरजतनिष्क्रयंणीद

१ घृतेवा ततोजलपूरी कृत्वैकोत्तरंगादिकं।

पार्व॰ २६

क्षिणांषोढाविभज्ययुष्मभ्यंस्वधानममजलमादायरजतंचेत् तदारजतंचन्द्रदैवतंयथाप
रिमितंषोढाविभज्ययुष्मभ्यंस्वधानममइत्युक्त्वापितृदक्षिणभागेसंकल्पजलंत्यजेत् स
व्यं पित्रादित्रयमातामहादित्रयश्राद्धसंबंधिभ्यः पुरुरवाईवसुक्रतुभ्योविश्वेभ्योदेवेभ्यः
क्रतेतत्पार्वणश्राद्धसांगतासिद्ध्यर्थंदक्षिणायाग्निदैवतनिष्क्रयीभूतदक्षिणायाविश्वेदेवाःप्रि
यंतांवोनमः ततोवैश्वदैविकद्विजपाणौसकाज्जलंदत्वा विश्वेदेवाःप्रियंतांवोनमः ततो
वैश्वदैविकद्विजपाणौसकाज्जलन्दत्वा प्रियंतांविश्वेदेवा इत्युदीरयेत् अपसव्यंप्रियंतां
पितर इतिद्विजपाणौजलन्दद्यात् कृतांजलिर्भूत्वा पितापितामहश्चैवप्रपितामहः त्व
न्निमायंतुपिंडेनमयादत्तेनभूतले मातामहस्तत्पितात्रचतस्यापिचपितातथा द्विजानांते

तथैव २

विश्वेदेव दक्षिणादान २६

र्पणाद्धोमान्पिंडदानाञ्चतृप्यतु जानाक्षमापयेत् पिंडाधारकुशगायांश्चालयेत्म
ध्यपिंडंविसर्जयेत् इतिचारः एकैकंपिंडमुद्दत्यतास्मिन्पात्रेनिदध्यात् पिंडाधारकुश
नूलमूलंकंचवन्द्यौक्षिपेत् सव्यं राजलक्ष्मीगृहीत्वा शूंरवच्चकौलोखित्वावसंतादिषट्ऋतु
भ्योनमइतिस्थानपूजनमाचारात् ततः सपात्रपिंडानुत्थाप्यवामस्कंधेनिवेश्यगया
यामिनिपठित्वा पिंडान्भूमौनिदध्यात् अपसव्यंकुशगंधेनाङ्गिरदत्तान्स्पृशन्पित
वाह्मणाविसर्ज्जनंवाजेवाजेवतवाजिनोपथेष्ठेष्ठविप्राः अमृतान्नरतान्नाः अस्मन्मद्धःपित
मादयध्वन्नमायानपाथेभिर्हव्यानैः इतिविसर्ज्जयेत् सव्यंस्वस्तिभवंतोब्रुवन्तुस्वस्तीत्युक्ते २७
कुशगंधेनदैविकान्ब्राह्मणान्स्पृशन्वैश्वदैविकब्राह्मणान्विसर्ज्जयेत् ततोजलमादायक्षेणपटेन आमाचा

अथेत्यादि० अपसव्यं गोत्रादि० पितृपि० यजु० गोत्रादि० स्नानपि० गंगा० हिनी० प्रातःस्नान० अपस
व्यागतगजछायानक्षत्रयमाद्यस्वधर्मजन्यत्वविश्वेदेवपूर्वकस्य अर्घपिंडसहितत्वनित्यनिष्पत्तिः
यः कश्चित्रयो विधिः तत्र यन्नूनमघ इति रिक्ते

अस्यप्रसवोजगम्यादेमेधावाद्यायेवीविश्वरूपेश्यामागन्नापितरामानरादाभासामोश्यम्
नत्वेभगम्यानइतिवीरधायाब्राह्मणान्निवेशयेतदेवनाम्यइतिविसर्जयेत्समाचारात्कर्मपात्रोत्या
पनेऽपसव्यंदीपान्निर्वाय ततोजलमादायअद्यदिनेदीयमानमन्नंविशिष्टमन्नंवीपुरुषेभ्योवान्नकामे
भ्योदीनानाथेभ्यःआत्माहारपत्न्याहारवर्जितंयदन्नंदास्यमानंवापितृभ्यः उपनिषत्सव्येनभूयसोदक्षि
णान्दद्यात् अपसव्यंस्वयंशिष्यःपुत्रोवादक्षिणान्दिशंपश्यन्गंभीरापसुपिंडान्निक्षेपेत्विकिरान्सु
उच्छिष्टैःसहपतितैःसर्वंशौचमन्यत्रान्यपवित्रोपग्रहाणेधृत्वाननःकर्मसाक्षिणेभगवतेसूर्यायअक्षतादिगं
ततःअंजलिंवध्वापठेत्तस्यस्मृत्वाचनामेत्यानपोयक्रियादिषुन्यूनंसंपूर्णतांयातुसद्योवन्देतमच्युतंने
त्यावैश्वदेवनित्यश्राद्धब्राह्मणपतिदानंचकुर्यात्इतिपार्वश्राद्धपद्धतिः समाप्तः मनबश्रीज्ञानपक
मेंत्तालावासुदेवकेयेहतमामसेवपा ॥

पक्षक
त्यं
तत्सर्व०

ब्राह्मणभोज
नाचार्थं दक्षि
णागोग्रह
दिलेकल्पः

२८

पृष्ठः	पंक्ति	अशुद्धम	शुद्धम
२८१	६	निर्मथितात्मः	निर्मथितात्मः
२८१	६	निर्मथितात्म	निर्मथितात्मः
२८१	६	निर्मथितात्मः	निर्मथितात्मो विष्णुर्देवाबाह्मणा
२८१	६	चित्रकृत्तस्मा	चित्रकृत्तस्मा
२८१	७	शाम्मे	सरसि
२८१	७	अग्निष्ठाना	अग्निष्ठाना
२८१	८	पंक्ति	पंक्ति
२८१	८	उविघविश	उपधाविश्च
२८१	८	पचचा	यजचा
२८१	९	सोम्यासोग्निष्ठाना	सोम्यासोग्निष्ठाताः
२८१	९	अग्नित्रयन्ने	अग्नित्रयन्ने
२८१	१०	मधन्नो	मदन्नो
२८१	१०	अहमावहये	अहमाहहये
२८१	११	विचक्रमे	चिक्रमे
२८१	१२	उपवशयेत्	उपवेशयेत्

पृष्ठः	पंक्ति	अशुद्धम्	शुद्धम्
३	७	सत्वावधी	सत्वावधौ
३	८	मानामद्रव्यप्रमानामहना	मानामद्रव्यप्रमानामद्रव्यप्रमानामहाना
३	८	मोक्षणां	मोक्षणाम्
३	८	अधिकम्	पिनरुवारात्याम्यदेसेवृत्यतः पूर्वंपिनरुणेइतिनर्यनं
३	८	वासीनः	आसिनः
३	८	भिषंता	भीषंतां
३	८	भिषंता	भीषंतां
३	८	भिषंतां	भीषंतां
३	८	भिषंतां	भीषंतां
३	८	हतांजलिं	कृतांजलिं
३	८	अस्त्र	अंस्य

इतिसूचीपत्रसमाप्तः